

دار الفنون

الكتاب الأول في تاريخ و جغرافيا و ادبيات

فلسفة ، اجتماعيات ، تاريخ ، جغرافيا ، ادبيات

الكتاب الأول في تاريخ و جغرافيا و ادبيات

مدرجات:

طورفان حفریات و بو حفریاتك تورك تاريخ و مدنیتنه متعلق تاریخی ..... [دوكتور كیزه]
 شرقی توکیو تورك خاقانلغىك احیاسی ..... [م. شمس الدین]
 موزة هایونده موضوع بابلستان آبداتندن غوده آنك مقدس قایبق قاعده سی [دوكتور اونغر]
 تورکیا والسنة سامیه ..... [اورام غالاتی]
 روسیه ده فکر حریتك انكشافی ..... [یوسف بهجت]

زمره فسی

کچن دوس حقنده بعضی ایضاحات [پول ژانه] ..... [احمد نعیم]
 کتابیات تحلیللری

استانبول — مطبعة عامه

۱۳۳۳

روسیہ و فکر حریتک انکشافی

۱

روسیہ ، افکار احرارانه سنی فرانسیہ مدیوندر . ناپولئوننی اسقاط ایتدی رملرینی متعاقب پروسیہ قرالی ایله برابر ناپولئون طاق ظفری التندن کچہ زک مغلوب پارسه کیرن چار برنجی آلکساندری فرانسه جزاسز براقه مشدی . اوزمان ، پرهیجان پارس عاداتا برالکتیق پیلنه بکزرردی ؛ والی اورایه اوزاتان حریت رعشه لرینه دوچار اولوردی . واسع روسیه نك بی نهایت اووه لرندن اختلال شهرینی فتح ایچون اوروپایی قطع ایتمش موسقوف عسکرلرینک ، موسقوف ضابطلرینک وقوعاتی کورمک ایچون کوزلری و آکلاتمق ایچون آغزلری واردی . غالب یالکنز اونلر دکل ایدیلر . تضمینات حربیه الملرینه ، شامپانیا ولورمن ایالتلرنده اختلالک اضمحلانله و کندیملرینک ظفرلرینه تمثال اولارق ۲۵,۰۰۰ کشیک براردو و ۸۴ طوپ براقملرینه رغماً فرانسه ده حربیت فکری محو اوله مش بالعکس دشمن اردولرندن انتقام آلمشدی . فرانسه ده داء حربیتی تداوی به کلن اردولر بالذات بوخسته لقله مشبوع اولارق کری عودت ایتمشلردی . ۱۸۲۵ روس اختلاله اشتراک ایتسنی حیاتیله اوده یه ن روسیه لی په ستل Pestel شویله اداره قلم ایدر : « فرانسه ده کی مؤسسات سیاسیه نك بر چوغنی خیرلی اولق ازره سلطنت ملکیه نك

[۱] مأخذلر :

Ram baud : Histoire de la Russie

روسیه تاریخنک هیئت عمومیه سی حقنده اک اینی بر اثر در .

Anatole Leroy - Beaulieu : L'empire des tzars et la Russie

روسیه احوال اجتماعی و سیاسیه سی حقنده محنده یاپلش تدقیقاتی حاوی پک مهم بر اثر در .

اوج جلد ۱۸۸۱-۱۸۸۲

Mackenzie Wallace : La Russie ; traduit de l'Anglais par Henri Béranger

ایکی جلد — پارس ۱۸۷۴

Bourdeau : Le socialisme allemand et le nihilisme russe ۱۸۹۲ پارس

Georges Bourdon : La Russie libre ۱۹۰۵ پارس

پارس ۱۹۰۹ Paul Leroy Beaulieu : Le collectivisme

میر mir حقنده پک قیمتلی تدقیقاتی حاویدر .

monarchie تکرار تأسیس‌کننده ابقا ایدلمش‌لردر ؛ حالبوکه اولجه هیمز وبالخاصه بن بومؤساتی وجوده کتیره ن اختلاله قارشو عصیان ایتشدک ؛ بوصورتله اختلالک بزه کوسترلک ایستلیدیکی قدر فنا اولدیغنه و بعض ای جهتلری بولندیغنه قناعت حاصل ایتدم ؛ وبونلره مشابهه مؤسسانه مالک اولمه‌ین مملکتلرک پک چوق حقوق وحریتلردن محروم اولدیغنه حکم ایتدم .

روس اردوسنده بردنبره جمهوریتپرور اولان په‌ستهل Pestel کی مفرطلرده داخل اولدینی حالده اختلال طرفدارلری آز دکلدی . اردونک بر قسمی افکار احرارانه‌نی پک حسن تلقی ایدردی . یتیشدکلری محیطدن باشقه‌سنی تمثیل ایتمه‌ین بوبسیط و تربیه فکریه‌لری مفقود انسانلرک اختلال کیری وجوده کتیرنلره تماس ایتلری کندیلرنده بیوک بر اثر براقشدی .

چار بالذات ، وقتيله : « ناپولئون صوک نفر و صوک روبله‌مه قدر تعقیب ایده‌جکم ، دییه‌ن چار ، پایتختی اولان سن‌پترسبورغه عودت ایتدیکی زمان اسکیسنه نظراً استبدادیی تخفیف ایتشدی . عسکره ارشی نشر ایتدیکی بیاننامه‌سنده : « اوروپایه حریت واستقلالانی اعاده ایتدک » دیدیکی زمان مظفر قلنجک اوچنده مملکتنه ایلک حریت و خلاص امیدلرنی کتیردیکندن خبردارمی‌ایدی ؟ پارسده مادام دوو قرونده de Krüdener صالوننده بنترامن قونستانی Benjamin Constant ، شاتو بریان و مادام ده قامیه‌نی طانیمشدی . اونلرله وقوع بولان مکالمه‌لری ذهنتده پک بیوک بر ایز براقشدی . سراینه عودتنده ایلک سلطنت سنه‌لرنده کی عدالت ، اخوت ، اییلک خلیالرینه تکرار طوطلمشدی . سلطنتک ایلک سنه‌لرنی تزیین ایدن فکر اصلاحاتکارانه‌یه عودت تخیل ایتدکه باشلادی . اولجه پدری ، غدار برنجی پولک تطبیق ایتدیکی استبداد اداره‌سنه وداع ایده‌رک سانسور قواعدینی تخفیف ، رهبان واصلزاده‌لر ایچون مجازات بدنییه‌نی الغا ایتدیکنی ، سه‌رفلرک سربستیسنی ، بر مجله قوانین تدوینی ، حتی بر قانون اساسی پروژه‌سنه بکزر بر طاسلاق دوشوندیکنی ، مشاورلرک حضورنده سلطنتک « وظائفندن » تبعه‌نک « حقوقندن » بحث ایده‌بیلملرنی قبول ایتدیکنی شورای ایمپراطوری‌یه قانون یایمق قدرتی ویردیکنی ، اداره ملکیه‌نی ، عدلیه‌نی ، مالیه‌نی اصلاح ایتدیکنی درخاطر ایتدی . ایکی سنه مقدم (۱۸۱۲) آلکساندر اوزمانه قدر رأس‌کارده بولندیردینی اصلاحات طرفداری اسپه‌رانسکی Spéranski یی عزل ایتمش و مرتجعلرک تأثیراتی آلتنده

انتخاب ایتدیکی آراچهئی یف Araktcheiev ک اجرات ارتجاعکارانه سنه آلت اولارق و حیانتک نهایتنه قدر مومی الیه ایله برابر چالشمشدر. بونکله برابر، صوک دمنه قدر، یابدققرینه ندامت کتیرمش حسنی ویردیرته جک برصورتده ایلك عالی جنابانه آرزولرینی فکرنده یشاتمشدور. فرانسه سفرنندن عودتندن برسنه صکره اسپهوانسکی پی سیبریاده کی منافسندن کتیرتمش وبرولایته والی تعیین ایتمشدر. متعظم وثباتسز برنجی آلکساندر، ۱۸۲۵ ده وفات ایدرکن خلیاسنه صادق تالدیغنی: «جمهوریتپرور اولارق یشادم واوله اوله جکم» دییه رک اثبات ایتک ایسته مشدی. لیکن آراچهئه چینا تسمیه ایدیلن بوغریب جمهوریتپرورک حکومتی جمهوریتدن باشقه هرشیئه بکزه مشدی. وفاتی کونی اولان ۱ کانون اول ۱۸۲۵ ی تعقیب ایدن هفته ده روسیه ایلك صدمه اختلاله دوچار اولمشدر. بو حرکت وطنلرینه عودت ایدن روس اردولری طرفندن احضار ایدلمشدی. برنجی آلکساندر فرانسیز پایتختنی ضبط ایتمکله اکتفا ایتهمش برمدت فرانسه نك برقسمنی اشغال عسکری آلتده بولوندیره رق عسکرینک اختلال کیری وجوده کتیرن فکرلرله دها زیاده استیناسنی ایسته میه رک موجب اولمشدی. اک مشهور روس محررلرندن اولان تورکینیف Nicolas Tourguéniev: «افکارا حراران روسیه ده وائساده انتشاره باشلامشدر» دیور. بو اختلالک ظهورنده ایکنجی قترینه زمانندن اعتباراً روس حیات فکریه سنه پک زیاده اجرای تأثیر ایدن اون طقوزنجی عصر فرانسیز محررلری اثرلرینک ده حصه سی واردور. روسیه نك هر طرفنه طاغیلان لهستانه، بالطق ایالتلرینه نفوذ ایدن جمعیات خفیه اعضالری ده اختلالی حاضر لایان عواملدن معدوددر. «سلامت اتحادی» Union du Salut نام فران ماصون جمعیتی دها واسع مقیاسده چاشمق اوزره ۱۸۱۸ ده «فائده عمومیه اتحادی» Union du Bien public نامنی آلمش واعضاسی میاننده روسیه اساتذه رجاندن پرنس تروبتسکوی، موراوییه و، نیتولانورکینیو، اورتوو، کلینقاوفئه دورشاقووسقا، اوبولانسکی کبی پرنسلری طوپلامشدی. بوجمعیته ده بالاخره شمال جمعیتی (سن پترسبورغ) وجنوب جمعیتی (کوچک روسیه) نامیله ایکی یه اییرلدی. جنوب جمعیتی اعضاسندن، میرآلای په ستهل ایمپراطوری اورته دن قالدیرمق ایچون ایجابنده جمهوریتدن بیله چکینمیه جکینی بیان ایتمشدی. بوجمعیتلرله متحد اسلاولر جمعیتی ویاخود وطنپرور جمعیت کبی دیگر بعض جمعیتلر روسیه ده احرار فرقه سنک مرکزینی تشکیل ایتمشلردر. ایلك دفعه ایمپراطورلغک اوزون تاریخنده ملتله اداره مطلقه آراسنده کی اختلافی اظهار ایدن

۱۸۲۵ اختلالی بوجعیتلر ایقاع ایتمشلردر . آلكساندرک وفاتندن صکره سلطنت حق برادری قونستانک ایدی؛ لکن اوچ سنه مقدم قونستانتن هیچ برتضیقه دوچار اولمقسزین بالذات حق سلطنتدن فراغت ایتمشدی . ایمپراطور تبدل وراثت سلطنت حقنده کی بو حالی قبول ایتمش و حق وراثتی اوچنچی برادری نيقولایه توجیه ایتمشدی . غیری بیاننامه ایمپراطوری کیزی طوتمش وحتی نيقولایه بیله معلومات ویرلمه مش اولمسیندر .

آلكساندرک تاغازوقده وفاتی اوزرینه نيقولا سن پترسبورغده وارث مشروع اولان غراندوق قونستانتنه بیعت ایتمش واطرافنی ده بیعته اشتراك ایتدیرمشدر . لکن عینی زمانده آلكساندرک مقرراتندن خبردار اولان قونستانتنده وارثوواده نيقولایه قارشى عینی رسم بیعتی ایفا ایدیوردی . روسیه اون ایکی کون مدته عینی زمانده ایکی حکمداره تابع اولمق مشکلاتنده بولونمش، مختلف محللرده مختلف عسکرلر ایکی مختلف حکمداره رسم بیعتی ایفا واطاعت یمینی اجرا ایتمشلردر؛ نيقولا آنجق ۱۲ کانون اولده قونستانتندن مقدما ترك سلطنت ایتدیکنه و آلكساندرک بو خصوصده اصدار ایتدیکی امرنامه نك موسقوواده محفوظ اولدیغنه دائر اولان نامه یی آلمشدر . بونك اوزرینه نيقولا برادرینك تنسیبیه تبعاً یامش اولدیغی یمینی کری آلارق آلكساندر و قونستانتنك مشترك ارزولری وجهله ایمپراطورلغنی اعلان ایتمشدر .

اون سکزنجی عصرک سیاسی اختلاللرینه وحریص عاداتنه بوزرجه مخالف اولان ایکی برادر بیتنده کی بوعلو جناب مجادله سنك ایمپراطورلغه بهالی یه مال اولسنه رمق قالمشدی . بوبرقاج کونلك فاصله سلطنت اثناسنده هر طرفده قاریشقلقلر ظهور ایتمشدی؛ ملت کیمه اطاعت ایده جکنی شاشیرمش، جمعیات خفیه اعضالری افکارک تشوشندن غایت مهارتله استفاده ایده رک مشروعبته مربوط اولان کتله لری اختلاله طرفدار ایتمشلردی . شال جمعیتی ایشه کیریشمکه قرار ویرمشدی؛ ۱۵ کانون اول صباحی عسکرک بر قسمنی، موسقووه آلاینی، معیت خیره جیلرینی، دونما مرتباتی قونستانتنك ترك سلطنتی ساخته اولدیغنی وچاره ویچك وارثوواده اسیر بولندیغنی ادعا ایده رک عصیان تشویق ایتمشلر وکندیلرندن طلب ایدیان یمینك برجنایت اولاجغنی ا کلاتمشلردی . بونك اوزرینه عاصی قطعات سناتو میداننه هجوم ایتمشلر: «یشاسون قونستانتن» دییه باغیرمشلردر . بعض طرفدارارده فرصتدن بالاستفاده « یشاسون قونستیتوسیون » [یعنی مشروطیت] دییه باغیرمشلر سده خلقه مشروطیت فکری یبانجی کلش و بعض جاهل عسکرلر قونستیتوسیونی قونستانتنك

زوجہ سی ظن ایدہ رک بو آوازہ لرہ اشتراک ایتشلردر. بونک اوزرینہ عاصیلرہ فشنگ توزیع ایدلمش و حرکتہ طرفدار اولمہ یں ضابطلر جرح و یا قتل ایدیلہ رک فعلیہ کیریشلمشدر. نیکولا قیشاق سربیک اوکنده تجمع ایدن خلقہ ایراد نطق ایتمش، سلطنت بیاننامہ سنی او قومش و طاغیلرہ لرینی تأمین ایتمشدر. بوضورتلہ عاصی عسکرلر اہالینک معاونتدن محروم قالمشدر. اساساً معیت قطعاتک دیکر آایلری و ہمان بوتون محافظ قطعات صادق قالمشدر. مع مافیہ سمناتو میدانندہ تجمع ایدن عاصیلر ہیچ مذاکراتہ کیریشمکہ یناشمیورلردی. پایتخت والیسی میلورادوویچ عاصیلری تسکین ایچون ایراد نطقہ چالشمش لکن الی ایکی محاربہ یہ اشتراک ایتمش اولان بوجہ و رادم برطبانجہ ایلہ قتل ایدلمشدر. مراسم روحانیہ البسہ لرینی لابس اولارق ایلرولہ یں متروپولید توفنک صدالری ایلہ قارشیلانمش و سرپوشنہ درت قورشون اصابت ایتمشدر. ایمپراطور عاصیلرک قارشیدسندہ اخذ موقع ایتمشدی؛ ہر درلو آکلاشمہ طریقہ لرینہ مراجعت ایتدکن صکرہ عاصیلرک وجودہ کتیردکلری باریقادلرہ آتش ایتدیرمش و بر قاج یا یلم آتشی بونلرک طاغیلرہ مسنہ کفایت ایتمشدر. بشیوزاسیر آلمش و کیجہ اثناسندہ پک چوق عاصی کلوب تسلیم اولمشلردر. اقشام ساعت یدیدہ چار نیکولا مظفرأ سراینہ داخل اولمشدر.

عینی کوندہ جنوب جمعیتک اون اوچ مهم اعضاسی مرکز فعالیتی اولان «طولچین» دہ [بودولیا ایالتندہ] توقیف ایدلمشدر. بوضورتلہ جنوب جمعیتک حرکات اختلالیہ سی منع ایدیلہ مہ مشدی. کانون ثانی ۱۸۲۶ دہ ایکی موراویہ فلر بر قاج بلوکی عصیان ایتدیرمشلر واسیلیقوفی اشغال ایدہ رک بیدہ لاچرقوف [بیاض کلیسا] اوزرینہ حرکت ایتشلردی؛ لکن اوستینووقا جوارندہ جنرال ژیرہ ما طرفدن یا یلم آتشیلہ قارشیلانمشلر و برسواری هجومی انہزاملرینی اتمام ایتمشدر. یدی یوز کشی تسلیم سلاح ایتمش و بومیاندہ ہمان بتون رؤسا اسیر ایدلمشدر [۳ کانون ثانی ۱۸۲۶].

نیکولا کمال استحقارلہ، پایتخت عاصیلرینک رأس حکومتہ کتیرمک ایستدکلری و عصیانی ترددلری ایلہ غائب ایتدیرن پرنس تروبیچتقوی عفو ایتمشدی. لکن ۲۵۰ کشی دیوان عالی یہ سوق ایدلمشدر. اوزون براستنطاقدن، برجوق اعترافلردن صکرہ سوء قصدک عامللری الہ ایدلمشدی. ۱۲۱ مظنون مختلف محکومیتلرہ دوچار اولمش؛ ایچلرندن بشی، پستل، ریلہ ٹف، ایکی موراویہ فلر و میلورادوویچک قاتلی قاقھووسکی صلباً اعدام ایدلمکہ محکوم اولمشلردر. اثنای اعداملرندہ خارق العادہ جسارت کوسترہ رک دعوالرینہ حرمت

کوستر مشر در. شمال جمعیتک رئیس اولان ریله نه ف محکومیتدن صکره: « وطنپرور لکمک شدتی، مملکتیه اولان محبت بنی آلدانه بیلیمشدر. لکن هیچ شخصی بر منفعت و حرص بنم اجرا آتمه سائق اولمادیغندن قورقوسنرجه اوله بیله حکم: « جنوبک متین دیققاتوری په ستل وجوده کتیردیکی روس مجله سنی دوشونمش: « امینم که بر کون روسیه بو کتابده شدید صدمه لره قارشى دوا بولا جقدر. اک بیوک قباحتم اکیندن اول محصولی ادراک ایتمک ایسته ممدردیمشدر. بو صورتله ۱۸۲۵ عصبانی باصدیرلمشسه ده افکار احرارانه نک استقبالدده ها بیوک برکشایش بولمسنه مانع ارنه مه مشدر. ۱۸۲۵ اختلالجیلرینک برچوق فکرلری ایچون روسیه هنوز حاضر دکلدی. لکن اختلال بو فکرلرک ده از یاده تعممنی موجب اولمشدی. کویله لرک اسا تدن تخلیصی، حقوقده ده از یاده مساوات و قانونلر ده ثبات ایستلیمشدی. حیاتلری بهاسنه اوده دکلری قصورلرینه رغماً روسیه ده حریت ایچون اولمکه مقتدر آدملر موجود اولدیغنی اثبات ایتملردی. مملکتی اوله تحریک ایتملردی که برنجی نیقولانک اوتوز سنه لک امثالسنر استبدادی بیله فکرلرک ترقیسنی دور دیرمه مشدی. عدم موفقیتیه دوچار اولان بوسوء قصد عادتار روسیه ایچون برتجدد مبدای اولمشدر. کانون اول و قاپیغنه اشتراک ایتلرندن طولانی ده قابریست تسمیه ایدیلن بو اختلالجیلر و طرفدارلرندن بر رسم مهمی ادبیاتده، صنایع نفیسه ده، علم اقتصادده روسیه ایچون موجب شرف عنصرلر تشکیل ایتملر و غایه لرینی باشقه طریقلرله تأمینیه غیرت ایتملردر.

اجرای سلطنتیه بر اختلالی تأدیبا یله باشلایان نیقولا بتون دور سلطنتده اختلالک بی امان دشمنی کسیددی: روسیه ده اولدیغنی کبی اوروپاده ده افکار محافظه کارانه نک مدافعی اولدی. نیقولا جسیم وجودی، مهیب اطواری، غرور دیندارانه سی، مطلقیتیه مفتونیتی، قیرلماز عزمی، قدرت سعی، حکومتک تفرعات امور یله اشتغالدن آلدیغنی ذوق، مسائل عسکریه یه ابتلاسی هیچ بر زمان صرتندن آیرمیدیغنی عسکری اونیفورمه سی ایله استبدادک قورقونج بر نمثلی ایدی. لامارتینه کوری سلطنتک غایه سی « عالمی غیر متحرک » قیلماق ایدی؛ بتون ارزوسی، اجرا آتی، فکرلرک منعی غیر قابل ترقیسنه، انسانیتک تعالیسنه قارشى مجادله دن عبارت اولمشدر. نیقولا تبعه سنی تأثیرات اجنبیه دن مصون براقق ایچون خاطرینه کلن هیچ بر تدبیری اهل ایتمه مشدر. خصوصى مربی و مربیه لرک استخدانی بعض شرائطه ربط ایتمش و انتخاب ایدیه جکک افکار سیاسیهرینک نظر دفته آلمسنی امر ایتمشدر. غرب دارالفنونلرنده تحصیل منع ایتمش و بو خصوصده پک محدود کیمسه لره مساعدده بخش

ایتمشدر. مکتبلر ده لسان اجنبی تدریساتی تحدیدایتدیرمش وروس لسانه، روس تاریخنه
دها بیوک اهمیت ویردیرمشدر. ممالک اجنبیه ده سیاحت واقامت مآذونیتی ده پک محدود
وامین کیسه لره ویرلمکه باشلانمشدر. ارتجاع فکری اودرجهیه واردیرلمش که نهایت
مکتبلر ده و حتی دارالفنونلر ده بیله فلسفه تدریساتی منع ایدیلرک یرینه رهبانه منسوب
ذواتک تدریساتی اقامه ایدلمشدر. نيقولا بواجراآت مستبدانه کرمی ویرمکه باشلامش
آرتق اوروپا وروسیه ده اختلالک باشنی بردها طوغرولته میه جق برحاله کتیردیکنی ظن
ایتمشدی. لکن هیچ بکله مدیکی برزمانده فرانسه نک تموز ۱۸۳۰ اختلالی خبرینی آلمشدر.
بو حادثه یی بلجیقا وایتالیا اختلاللرینک پک آزفاصله ایله تعقیب ایتمسی جاری بوسبتون شاشیرتمشدر.
پک آز صکره اوروپای غریبه کی بو حرکتلرک صدمه سی روسیه ده ده حس ایدلمشدر.

برنجی آلکساندر ۱۸۱۸ وارشووا دیه تی کشاد ایتدیکی زمان: «بو تأسیسات
احرارانه دائماً تمیلریمز میاننده بولنمشدر» دیمشدی. بالآخره له مبعوثلرینی طلاق
حقنده کی قانونی ردلرندن طولایی تبریک ایتدیکی زمان «مستقلاً انتخاب ایدیلرکلرندن
مستقلاً رأی ویرملری ایجاب ایتدیکنی» اعلان ایتمشدی. لکن اولج، کورولدیکی
وجهله روسیه ده کیت کیده استبداده تمایل ایدن آلکساندرک لهستانده کی حکومت
مشروطه حریتله اکلایمشی کوچلشیوردی. ناظرلره و بعض قوانین لایحه لرینه هجوم
ایدن ۱۸۲۰ دیه تی حدتی موجب اولمشدی. حیات تشریعیه نک بو علی العاده وقایعنی
حاکمیتنه برتعرض تلقی ایتمش، آراچه نف وقارامزینک نصیحتلرینه قاپیلارق قانون اساسی به
دیته مذاکراتنک نشر ایدلمه مسنه دائر بر ماده مخصوصه علاوه ایتدیرمشدر. ۱۸۲۲
دوره سندن صکره مجلسک اجتماعی غیرمعین برزمان ایچون تأخیر ایدلمشدر. حریت
مطبوعات تحدید ایدلمش ضابطه دها متجاوز برحاله کتیرلمشدی. عدم ممنونیت کوندن کونه
تزاید ایدیور لهیلرله روسلر آره سنده کی قدیم اختلاف شدت پیدا ایدیوردی.
برچوق خفی جمعیتلر تشکل ایتمشدی. حتی ده قاریستلرک محاکمه سی روس وله اختلالجیلری
آره سنده کی فکر اشتراکی ظاهره چیقارمشدی.

۱۸۳۰ سنه سی مایسنده مبدأ سلطنتندن بری قبالی بولنان دیه تی آچق ایچون
نيقولا وارشووا به کلشدی. مبعوثلر اختیاطله حرکت ایتلرینه، غماًینه معهود طلاق
قانونتی رد ایتمشدر، ناظرلر حقنده بعض سکایاتده بولنشلر ولیتوآنیا ایالتلرینک لهستانه
الحاقی ایچون تمنیات اظهار ایتمشدر. نيقولا بو آرزولری اسعاف ایده مزیدی؛ بو صورتله

قرال ایله ملت یکدیگر ندن ده-ا غیر ممنون آیرلمش-لردی ؛ خفی جمعیتلر پروپاغاندا لرینی
تزیید ایتیش وپارسدن کلن اختلال خبرلری ده-یکی برعصیانه تازیانه تشویق اولمشدر .

۲۹ تشرین اول اقشامی porte-enseigne مکتبی کنجلی ، ملازم ثانیلری
ویزو-کی نیک تشویقیه-عصیان ایتیشلر ؛ فشنگ ایستهلری اوزرینه ویزوسکی : « فشنگمی !
روسلرک فشنگلککنده بولورسکنز ! ایلری » دییه حایقیرمشدر . ایچلرندن یوز اوتوزی
روس سوارلی قشله-سنی باص-ارکن دیگر برهیئت ده چاره ویچک سراینه قوشمشدی .
چاره ویچ قونستانن آجق قاقچغه وقت بولا بیامش پولیس مدیری وسائر بعض مأمورلر
مقتول دوشمشلردر . یک آزمان طرفنده بتون له عساگری ، پیاده ، اطفائی ، سوارلی
طریقچی ، خمیره چی قطعاتی سلاح دپوسنه هجوم ایدلرک قرق بیک تفنگ ضبط
ایتیشلر و عاصی اهللییه توزیع ایتیشلردر . بوسرده غایه ملییه خیانت ایتیمکه
مهم بش له جنرالی قتل ایدلمشدر . غراندوق عصیانک توسعنی کوره رک شهرلی تخلیه ایله
ویزوبا قریه-سنه چکلمش وحتی لهیلردن کندیسنه صادق قالان یکانه سوارلی آوجی آلاینی ده
اورادن وارشوایه کوندرمشدر . برآردلق روس قوتیه هنوز موفقیتله چاریدشه بیلمک احتمالی
اولدیغنی آ کلامغه چالیشان وموقع اقتدارده بولتان پرنس لوبه چکی اسقاط ایدلش وموقع
حاکمیت ده شدتلی حرکت ایدلرک ذوات کتیرلشددر . برطرفدن له قطعانک تنظیم وتنسیقنه
چالیشیلرکن دیگر طرفدن دنیقولایله اویشمق ایچون مذاکراته کیریشلشمشدر . لکن چاره هیچ
بوجهته یناشمه مش ونهایت دیهت رومانوفلرک سلطنتدن اسقاطنی اعلان ایتیش وبرحکومت
موقته تشکیل ایتمشدر . شباط ۱۸۳۱ ده یوزیکرمی بیک روس دییه بیچک تحت قومانداسنده
لهستانه داخل اولمشلر وله عساگری وارشووا اوزرینه رجعت ایتدیرمشلر ، بالاخره
برجوق محارباتدن صکره هرایکی اردوده اجرای تخریبات ایدن قولرادن و اختلافات
داخلیه دن ضعیف دوشن له اردوسی دیه بیچک قولرادن وفاتی اوزرینه پاسکیه ویچک
قومانداسنه کچن روس اردوسنک هجومه دوچار اولمش وقهرمانجه-سنه حرب ایتدکن
صکره چاره سز بلا نید وشرط تسلیم اولمشدر . پاسکیه ویچ چاره : « حشمتاب ،
وارشووا آیاقلریگزرده در » دیمش اوتوز بش بیک لهلی پروسیه حدودنده اون بشیک ده
غالیچیا ده سلاخلرینی تسلیم ایتیشلردر . نیقولا بوسورتله بتون پولونیایه حاکم اولدقدن صکره
اوروپاده کی اختلافلیری قورقوتمق ایچون برمثال کوسترمکه غیرت ایتمشدر . حجزلره ،
ضبط املاکه ، حبسه ، سیبه ریایه نفیه کرمی ویرمش ، آلکساندر طرفندن بخش ایدیلن

قانون اساسی بی الفا ایتمشدر . نظارتلر الغا ایدلمش و امورلری طوغریدن طوغری به روسیه ده کی نظارات عائد سینه مربوط قومیسو نلره تودیع ایدلمشدر . دیهت الغا ایدلمش و لهستان چار مأمورلری طرفندن اداره ایدلمشدر . له اردوسی طوغریدن طوغری به چار اردوسنه قلب ایدلمشدر . دها صکره لری روس ویرکیلری ، روس اصول عدلیسی ، روس مسکو کانی ادخال ایدلمشدر . ۱۸۴۴ دن اعتباراً لهستانک اداره جه روس ایالتلرندن هان هیچ فرقی قالمه مشدر .

نیقولا زرده اختلال چیقسه اورایه قارشى حرکت ایتمکدن ویا عدم تصویبی احراز ایتمکدن فارغ اولمازدی . ۱۸۴۶ سنه سننده اوستریا غالیچیا سننده قاریشیققلر ظهور ایتدیکی زمان ک اول اردوسیله قراقووی به کیرن و قراقووی جمهوریتک الغاسنی اعلان ایدن نیقولا اولمشدر .

۱۸۴۸ اختلالی اوروپایی اوزمانه قدر کورولمه مش برشدله حرکتیه کتیرمشدی . ایتالیا و غربی المانیانک بواختلاله اشتراکیله مسئله بدمه مش ایدی . عینی زمانده بوکی فکرلره اوزمانه قدر طرفدار کورونمیه ن برلرده بوکا اشتراک ایتمشلردی . اختلال تاروسیه نک حدودلرینه قدر سرایت ایتمشدی . المان قانون اساسی لغو ایدلمش ، المانلر فرانقفورت ، اسلاولر پراغ قونغرده سی اجتماعه دعوت ایتمشلردی . اوستریا ایمپراطوری فردیناند ویانه دن طرد ایدلمش ، برلینده عاصیلرک طولاشدیردیغی جسدلری دردنجی وره دریق کیلوم سلاملامغه مجبور ایدلمش ، مجارستان قوشوتک تشویقیله عصیان ایتمش ، حتی افلاق و بغداد بیه حرکتیه کله رک بکلرینی ده ویرمشلردی . حرکتک زرده طوراجنی مشکوک ایدی . روسیه ده سوء قصد تشبثلری ظاهره چیئتاریایور ، لهستان اختلال خلیاسیله خلجانه کلیوردی .

بتون بو اوروپا اختلالنک قارشوسنه نیقولا چیقمش ، اولاک یقین مملکتلرده فعالیتنی کوسترمشدر . پروسیه قرالنک المانیا ایمپراطورلنی تاجنی ، اختلالک لندن قبول ایتمه سی خصوصنده اجرای تأثیر ، بکرش وقایعنی پروتستو ایله براردو سوق ، خرواتلرک عصیان نتیجه سی اولارق ضعیف دوشن مجارستانه قارشى حرکت ایچون کنج ایمپراطور فرانسوا ژوزه فک دعوتنه اجابت ایتمشدر . پاسکیه و بیچ مجارستانه قارشى اجرای حرکتیه مأمور ایدلمش ونهایت ایمپراطوره ۱۲ اغستوس ۱۸۴۹ ده : حشمتاب مجارستان آیاقلریکزالنده در ، دییه رک وظیفه سنک ختامه ایردیکنی چاره بیلدیرمشدر .

اوچنچی ناپولئونک اجرا آتی نیقولا ایچون براز امید و تسلی تأمین ایتشدی .
فرانسز ایمپراطورینک هر یرده اختلالی باصدیرمق ایچون کنديسنه بر شریک مساعی
اوله جفنی ظن ایتشدی .

نیقولا ۲۶ کانون اول ۱۸۴۵ ده اختلال مرتبلینک قاننه باصه رق تخته جلوس
ایتشدی ؛ بو سبيله عادتاً استبداد پرنسیپلرینک قهرمانی ، اختلالی احما ایده جک قوتک
سرتاج طبیعیمی ایدی . له ، بحار ، رومن اختلاللرینی باصدیرمش ، پروسیه نی المان اختلالی
آفینتیسنه قاپدیرمامش ، هر وسیله ایله فرانسه افکار اختلالکارانه سنه قارشى رسمی ویا
خصوصی بر صورتده محقرانه معامله ایتشدی . اوستریا ایمپراطورلغنی تخلیص و بر
ده موقراتیک المان ایمپراطورلغنی تشکیکنه مانع اولمشدی . نیقولا اختلال فکرلرینک
ظهور ایتدیکی هر ساحه ده کنديسنی کوسترمشدی . نیقولا اوروپاده اختیارلامش حکمدن
ساقط اولمش بر پرنسیپک ممثلی ایدی . بالخاصه ۱۸۴۸ دن اعتباراً ملتلك آمالی ایله اونک
استبداد پرنسیپلری اره سنده ضدیت کامله وجود بولمشدی .

نیقولانک اوروپاده مختل اولان نفوذی قریم محاربه سنده دوچار اولدینی مغلوبیتلر
نتیجه سی روسیه ده ده تماماً محو اولمشدی . روسیه نك دوتنملری یا لیمانلرینه التجا ایتمش
ویا سیواستوپولده باتمش ؛ اردولری آلامده متفقلر وسیلستره ده ترکر طرفدن مغلوب
ایدلشدی . اوتوز سنه دوام ایدن مطبوعاتک سکوتی ارتکاب و ارتشایه عظیم بر وسعت
ویرمش ؛ قلعه لر ، اردولر حربدن اول سؤ اداره نتیجه سی محو اولمشدی .

بو فلاکتلردن متأثر اولان افکار عمومیه اویانمش ، کلیدلی آغیزلر آچیلمش ؛
مطبوعات اولماقله برابر کیزلی دولاشدیریان وعینی زمانده ایمپراطوری ، ناظرلرینی ،
اداره یی ، دیپلوماتلری ، جنراللری اتهام ایدن ال یازیسى بیاننامه لر هر یرده اجرای
تأثیره باشلامشدر .

بونلردن بری : « اویان ، روسیه ! خارجدن هجومه معروض قالان ، اسارتدن
افلاس ایدن ؛ وحفیله لرك بدلاجه تضییقلرینه دوچار اولان روسیه ، بو اوزون جهالت
وتسیدن اویان ! مستبدك تختی اوکنه دیکیل ؛ سبب اولدینی فلاکت ملیه نك حسابلرینی
صور . اوطوردینی تختك اللهم محرابی اولمدیغنی واللهم بزى ابدیاً اسیر قالمغه محکوم
ایتمدیکنی کمال جسامتله سویله . ای چاره روسیه سکا حاکمیت عالییه یی تودیع ایتشدی و سن
عادتاً بر ارض معبودی ایدک . بوکا مقابل نه یاپدک ؟ حرص و جهالت کوزینی کور

ایندی ؛ یالکنز حاکمیتی آرایه رق روسیه یی اونوتدک . . . . . راحت یشامق سائقه سیله
ملتک احتیاجاتی حس ایتمه مک ، شکایاتی ایشیتمه مک ، صدای حقیقتی دویمامق ایچون
مطبوعاتک باشنه حقیر سانسور اردوسنی ایجاد ایتدک ؛ حقیقتی کومدک ، مزارینک
قپوسنه جسم بر طاش قویدیردک ، اطرافنی قوتلی بر مفرزه ایله تحت محافظه الیدردک
غلبه دن سرخوش اوله رق : حقیقت ایچون بر دها دیرلک یوقدر ! دیدک . حالبوکه
حقیقت تکرار جانلاندی . حاضر اول چار ! اللهم وتاریخک حضورنده محاکمه ایدیله جکسک .
نیقولا حیاتنک صوکلرینه طوغری بر جوق دفعه لر کندندن شبه ایتش لکن دائماً :
« خافم ارزو ایتدیکنی یاپاییلیر . بن ، دکیشه مم » دیمشدی . دکیشه میه جکی محقق ایدی .
بشقه بردورک آدمی ، یکی اوروپاده بر غریبه ایدی . ایلک مغلوبیتلری متعاقب روسیه نك
غلیاتی کورن نیقولا ، او چلیک ایمپراطور بوکا تحمل ایده مه مشدی ، ارتق اولمک
ایستیوردی . قوتلی بر نزله دن مضطرب اولدینی حالد ۱۸۵۵ سنه سی شباطنده بر کون
تحت الصفریکرمی اوچ درجه برودتده کورکسز دیشاری چیقدی . طبیی قاررهل
Carrel بوکا مانع اولمق ایستدی ایمپراطور : « وظیفه کزی یاپدیکنز ، براقکنز بن ده
کندی وظیفه می ایضا ایده میم » دیه جواب ویردی . بونی تعقیب ایدن دیکر بر طاقم
اهتمامسزقلر وفاتی تعجیل ایتدی ونهایت اوچ مایسده وفات ایتدی .

نیقولانک دور سلطنتنده ، هر درلو تضییقاته رغماً افکار حریتپرورانه کوندن
کونه کسب قوت ایتشدی . نیقولا هر یرده ، عسکری وملکی بتون مؤسسه لرده ده میر
کبی برنظام تأسیس ایتشدی . بوشدتلر ، بوتضیققلر ؛ کنج مکتبیلیرک بسبتون تهیجنی
موجب اولمشدی . بوظلم هر یرده خفی کینلرک تنیه سنه یاردیم ایتشدی . حریت قربانی
عد ایدیلن ده قابرستلره عزیزلره اولدینی درجه ده احترام کو-تربلردی ؛ اختلاجیلرک
برقسمی دار آغاچنده ترک حیات ایتش دیکر برقسمی ده سمیریانک قارلی اووالرنده
هردرلو محرمیتلره محکوم اولسنه رغماً هپسنک خاطره سی کنج دماغلرده محافظه
ایدیلیرکن ناملری ده دوداقدن دوداغه کمال تکریمله دولاشیردی .

نیقولادورنده موسقوا عاداتون غیر ممنونلرک موعدتلاقیدی اولمشدی . معزول مأمورلر ،
ترک خدمت ایتدیرلمش ضابطلر ، سرایدن نفی ایدلمش ارکان ، والحاصل ایشدن کوچدن
محروم بر جوق کیمسه لر موسقوا سالونلرینی ، قلوبلرینی دولدیرردی . پوایس موسقوواده
دها مساحه کار حرکت ایدردی . بو سالونلرده ، قلوبلرده بولنان ذوات زمانلرینی مناقشات

فلسفیه ایله کچیرلردی . او ائناده هه کله فلسفه سی مودا اولمشدی . نظریه لری حقند
آلمانیا ده انتشار ایدن بتون کتابلر ، بتون رساله لر ، بیوک مصر فلرله تدارک ایدیلر ،
صحیفه لری اسکینجه یه ، یرتیلوب اوقونه میه جق درجه یه کلنجایه قدرالدن اله طولاشیردی .
هه کله هر جمله سی کله ، کله مناقشه ایدیلر ، درلو درلو احکام چیقارتیلیردی . روسیه
حیات سیاسی - نده پک بیوک بررول اوینایان نیپیلزمک nihilisme اساساتی بوانناده هه کلی
تقسیراً باقونین طرفندن وضع ایدلمشدر . اوروپانک اک بی امان وخوزیر اختلاجی
فرقه سی بوضورتله ایکنجی نیقولا دورنده روسیه ده تأسس ایتمشدی .

۳

قریم محاربه سی ، ملتک اشتراکی اولمهدن بردولتی اداره غیرقابل اولدیغنی اثبات ایتمشدی .
نیقولا دورنده فوق العاده مغرور و نافذ اولان مأمور صنفی مغلوبیتلر د نصکره نفرت عمومیه دن
باشنی اکمک محبوریتنده قالمشدی . نیقولانک محافظه کارلغنه اشارت اولان هر شی اورتهدن
غائب اولمش کی ایدی . هرکس حریت پرور کچنیوردی . هرکس اصلاحاته طرفدار
کوزو کیور و بیوک برامید اظهار ایله یور ، مطبوعات ده بوفکرلری تشویق ایدیوردی .
نیقولا دورنده ، شبهه لی عد ایدیلن و تحت نظارتده بولنان ارباب قلم بوحرکتی اداره
ایدیورلردی . داخلده اظهار ایدیله مین ارزولری ، جسارت ایدیله مین هجوملری و قتیله
لوندریه التجا ایدن ده قبریستلر ن هرتردن Hertzen قولوقول [چاک Kolokol] نامنده کی
غزته سنده نشر ایدیوردی . قولوقول شدتلی ممنوعیته ، مأمورلرک خوفنه رغماً بیکلرجه
نسخه اولارق روسیه ده داخل اولیور ، اک کیزلی حقسنزلقلری ظلملری موسقوفلره
اعلان ایدیوردی .

افکار عمومی ، بتون اصلاحاتک بردن حصوانی ارزو ایدیوردی . لکن اک مهمی
کویلیلرک حالنی اصلاح اولدیغنی اکلایشلمشدی . حکومت مشروطه ، تعلیم و تربیه ، صنایعک
ترقیسی ، وظیفه عسکریه ، افرادک نظر قانونده مساواتی مسئله لری حال اجتماعینک اصلاحنه
متوقفدی .

روسیه نک او زمان تحت اسارتده بولنان نفوسی قرق سکز میلیونه قریبدی . ایکنجی
آلکساندر تاج و سلطنته مربوط اولان وسائرلرینه نسبتاً ده ای موقعده بولنان یکرمی
میلیون کویلینک ۱۸۵۸ سنه سندن اعتباراً نشر ایتدیکی برطاقم اوقاز [اراده] لرله بر

درجه یه قدر حالارینی اصلاح ایتدی. حال بوکه اصل مسئله اصیلزادكانك مالكانه لرنده بولنان ۲۲ میلیون کویلینک اسارتدن تخلصی ایدی. بو، اوروپاده فرانسز اختلال کیرندن صکره یاپیلان اصلاحاتك اهمی اولاجقدی. ایکنجی آلکساندر ۱۸۵۷ سنه سی بدایتده «کویلیرك اصلاح حالی» قومیته-نی تشکیل ایتدی. پودولیا، کیف، وولینیا ایالتلری اصیلزادكانی کویلیرلر حریتلرینی ویرمه که حاضر اولدقلرینی ایمپراطوره بیلدیردیلر. ایمپراطور كرك بو ارزودن وكرك بو ارزویه طرفدار اولدقلرینی کوسترن سائر یالتلردن جسارت آلارق ارزوی عمومی به موافق براراده اصدار ایتدی. اساساً مطبوعات، متفکرلر، هرکس بوخصوصه ایمپراطوری تشویق ایدیورلردی. اخلاقیون بتون قنالقرك منشأی اسارت اولدیغنی و براسیر محیطنده ترقیات معنویه نك ممکن اولدیغنی بیان ایدیورلر؛ قانونشناسلر اصحاب املاك کویلیرلر اوزرنده حاکمیت کیفیه سنك جدی براساسه استناد ایتدیکنی؛ مورخلر، مملکتك استقبالی باربارلغك برقیه سی اولان بو حالك همان الغاسنی ایجاب ایتدیردیکنی؛ محررلر، ضعیف و تحت تضیقده بولنانلره قارشى شفقت برادرانه کوسترمك ایجاب ایتدیکنی بیان ایتشدیلر. مسئله یالکیز کویلیری حر قیامق ارزوسنده قالمه مش عینی زمانده حریتنه صاحب اولانلر ك تکرار اسکی بکنك تحت تحکمنه دوشمه سی ایچون کندیلرینه اراضی توزیمی، ناحیه تشکیلاتی ده طلب ایدلمکه باشلانمشدی. برچوق اصحاب املاك ده بوتمنیاته اشتراك ایدیورلردی. اساساً اسارتك الغاسیله چارلر ك استبدادی ضعیف دوشه-جکنی و حریت سیاسیه قازانه جقلرینی ظن ایدیورلردی. بومناقشات آره-سنده بك چوق دفعه لر وقتيله موجود ازلان دومانك [سوبور Sobor] تکرار تأیسی و بوضورتله ملتیه ده حاکمیتی اجرایه اشتراك ایتدیرمك فیکرلری ایلری سورولمشدی. برچوق مذاکراتدن، برچوق قومیسئونلردن صکره نهایت ۳ مارت ۱۸۶۱ تاریخلی قانون نشر ایدلمشدر. بویکی قانونك اساسلری شو صورتله خلاصه ایدیله بیلیر: ۱ - اووقته قدر چفتلکه مربوط اولان کویلیرلر حر چفتجیلر ك بتون حقوقی بخش ایدیلور؛ ۲ - کویلیرلر قانونك تعیین ایتدیکی بعض عائداته مقابل تارالارینه [dvor] و حکومت قارشى اولان مکلفاتی تأمین کفایت ایدمك مقدار قابل زرع اراضی تفویض ایدیلورلردی. بوانتفاع دائمی [jouissance permanente] برحق اشترا مقابلنده بوتارالا و طوپراق ملك مطلق [propriété absolue] ی اولابیلیردی. قانونك سائر موادی ده کویلیرك اشترا ایدمک بیلیمسی ایچون دولتك نصل معاونت تقدیه سنه و اراضینك قیمتیه یعنی

قوة انبائیة سی نسبتند تارلانیك بیوک ویا کوچك اوله رق توزیع ایدلمسینه دائر صور تطبیقه یی احتوا ایدیوردی .

اصیلزادگانك حاکمیتدن قورتولان کویلیلر اسلاو جماعتلرینك ابتدائی و قدیم بر تشکیلاتی اولان میر mir [ناحیه] طرزنده تنظیم ایدلایلر . زادگانك ضابطه و نظارت حق میرلره انتقال ایتدی . میردها بیوک بر حریتله کویلیلرک دعواسنی محاکمه و اداره ایتدی . زاده کاندن صاتون آلمان طوپراق قدیم اسلاو حقوقنه تبعاً میر اعضاسنك ملك مشترکی اولدی ؛ هر کویلی ملك اوله رق انجق تازلاسنه مالکدی ؛ عاٹله رؤسای بیتنده اره صره تقسیم ایدیلن قابل زرع اراضیدن انجق حق انتفاع [usufruit] ی اوله . بیلیردی . غریبه عصرلردنبری ترك ایدیلن میره عاٹد اراضی روسیه ده دها اوزون مدت باقی قاله جقدر . زادگاندن تخلص ایدیلن میرلر طاقم طاقم و ولوستت volost لری تشکیل ایتشدی . هر وولوست اداره سی داخلنده بولنان میرلرک دعاویسنی تمیز و منافعی تحت نظارتده بولندیرردی . میرلرک مدیرلرینه ستاروست staroste و وولوستلر کیکنه ستارچینا starchina نامی ویریلردی . بو صورتله روس کویلیلری عادتاً بر اداره داخلیه مالک اولمشلردی . زادگان میرلرک اداره سنه داخل دکلایلر ؛ نه انتخاباتلرینه ، نه اداره لرینه ، نه ده توزیع عدالتلرینه قاریشه مازدی .

کویلیلرک تخلصی هر ایکی طرفده فداکارانی موجب اولمشدی . اصحاب املاک زادگان حقوقنه ، انغاریه یه ، تضمیناته مقابل بر قسم اراضیلرینه وداع مجبوریتنده بولندقلری کی کویلیلرده مسکنلرینك انشا ایدلمش اولدینی طوپراغی ، آلنلرینك تربله صولادقلری و بابادن اوغله انتقال ایدن تارلالری صاتون المق ضرورتنده ایدیلر ؛ اسکی زمانلردنبری زرع ایتدکلری بوتارلالره عادتاً کندی طوپراقلری کی باقمغه آلیشمشلردی . بو سبیدن بر چوق یرلرده اختلافلر ظهور ایتمشدر . کویلیلر ارمسنده چارک اوقازی تخریف ایدلایکی شایعی اولمشدی . برچوق ایالتلرده غلیانلر واقع اولمش و انجق عسکری نمایشلرله تسکین ایدیله بیلمشدر ؛ قطعات اوچ دفعه استعمال سلاحه مجبور قالمشدر . قازان ایالتنده پتروف اسمنده بر اختیارک تشویقیله اون بیک کویلی عصیان ایتمشدی . بونلردن یوز کشی قدر تلف اولمش رئیس بالذات الله ایدیلرک قورشونه دیزلمشدر . بونکله برابر یاپیلان اصلاحات فوق العاده مهمدی . تأثیرینی بالخاصه دها صکره لری کوستره جکدر .

فداکارلقلرینه تضمینات اولارق روسیه نك صنوف عالیہ سی ، اصلاحات ودها فضله حریت سیاسیہ ایسته مکه باشلامشلردی . دومانك تكرار تأسیسنه یعنی حکومت مشروطه شكلنه مساعده ایدله مکه برابر امور عدلیه وولایاتك امور اداریه سنده بیوك اصلاحات وجوده کتیرلمشدر . محاکمك علی اولمسی ومدافعات متقابلهده بولنلمسی ، جنایتلرك ژوردی اصولی ایله محاکمه ایدلمسی ، استنطاقك ضابطه دن انهرق مستنطقلره تودیعی اساسی قبول ایدلمشدر . بدایت ، استیناف وتمیز محکمه لری تنظیم ایدلمشدر . صالح حاکملرینك انتخاب ایله مأمور اولملری وسائر مملکتلردن برازدها واسع صلاحیتی حائز اولملری قبول ایدلمشدر . روس ولایتلری [غوبرونی ئی gubernii] سنجاقلره [اوئی ژدی ouiézi] تقسیم ایدلمشدی . ۱۸۶۴ قانونی هر سنجاقده اوچ سنهده براتخاب ایدیلیر و دولتك صنوف ثلثه سنی تشکیل ایدن زادگان ویا اصحاب املاك ، میر و شهرلرك مبعوثلری جامع بر مجلس تأسیس ایتمشدی . بومجلس سنهده لاقول بر کره طویلانیردی : انشای تعطیلده وظائفی بر مجلس ادارهیه تودیعی ایدردی . بومجلسلرك وظیفه لری یوللری ، کوپریلری تعمیر ، تحصیل و مسائل صحیه نظارت ، محصولی تدقیق وقحط و غلالره میدان ویرمکه غیرت ایتمکدی . سنجاق مجلس [ouiézné zemestvo] لرینك فوقنده ولایات مجلسلری یعنی مجالس عمومیه [gubernskoé zemestvo] وجوده کتیرلمشدی . مجلس عمومیه ولایتی تشکیل ایدن سنجاقلرك مجلسلری طرفندن انتخاب ایدیلیردی . مجالس عمومیه سنجاقلرك هیئت عمومیه سی منفعتدار ایدن مسائل ایله اشتغال ایدر وولایت بودجه سنی تصدیق ایدردی .

محاکم ایمپراطوریه دن واردودن مجازات بدنیهلر الغا ایدلدی ، معافیله کویلی محکمه لرنده باقی قالدی وکوییلر برقاق صوپا وورمق جزاسنی سائرلرینه ترجیح ایتمکده دوام ایتدیلر . سانسور تخفیف ایدلدی . پترسبورغ و موسقووا غزته لرینه سانسوره تابع اولمق ویا خود سانسور سز انتشار ایدرهك بالاخره ایجابنده تعقیب ایدلمك شقلرندن برینك قبولی تکلیف ایدلدی . صوك شقك قبولنده اوچ اخطاردن صکره غزته تعطیل و الغا ایديله بیلیردی . غزته جیلک همان همان موسقووا ایله پترسبورغ شهرلرینه منحصر قالمشدی بوندن ماعدا ایکنجی الکساندر ، نيقولانك اوروپا ایله روسیه ارمسنده وجوده کتیرمك ایستدیکی سدلری قسماً قالدیردی : اوروپایه سیاحت تسهیل ایدلدی . موسویلر تبدیل مکان ایده بیلیمکه باشلادیلر ارافنونلره برازدها سربستی بخش ایدلدی .

ایکنجی آلکساندرک جلوسی ایله لهستانده بیوک امیدلر پرورده ایدلمک باشلامشدی. ایتالیانک احیائی، آوستریا ایمپراطورینک مجارستانه ویردیکی مساعدات ایکنجی آلکساندرک ده لهستانده مشروطیتی اعاده تأسیس ایده جگنی امید ایتدیریوردی. غلیان افکار کوندن کونه تزايد ایدیور، هر کون اولکی اختلالده وفات ایدن فداکارلر نامنه مراسم ملیه اجرا ایدیلیوردی. قانون اساسینک اعاده سنی طاب ایتک مقصدیله وارشو واسوقاقلرنده دولاشدیریلان بر استدعا پک آز زمان ظرفنده امضالرله دولمش و بر مصادمه اتناسنده وفات ایدنلرک مراسم تدفینیه سنده یوز بیگدن فضله کیمسه حاضر بولونمشدی.

ایکنجی آلکساندر قانون اساسی ویرمه مکله برابر برچوق مهم مساعداتده بولوندی. لهستانده برشورای دولت تأسیس ایتدی. مع مافیه نمایشلر توالی ایتدی. وارشو واده عسکر سلاح قوللانهرق برقاچ یوز له مقتول دوشدی؛ ایرتسی کونی پولیسک ممانعتنه رغماً اهالی ماتم البسه لری ایله سوقاغه چیقیدیلر. اوزون مدت بوجادلر، اوافق تفک عصیانلر دوام ایتدکدن صکره نهایت ۱۵ کانون ثانی ۱۸۶۳ ده اصل بیوک عصیان ظهور ایتدی. ۱۷۹۴ و ۱۸۳۱ ده اولدینگی کبی بر له اردوسی موجود بولونمادیغندن بوسفر بیوک محاربه لر وقوع بولمادی. رؤسانک نام قزاندقلری برطاقم مصادمه لر اولمشدر. وارشو واده دارالفنونک برصالوننده خفی اجتماعنده بولنان له عصیان قومیتیه سی کویلیلری حریت و سربستییه دعوت ایتمشدی.

روسلر، عصیانه اشتراک ایدن کوی و شهرلره پک بیوک برخونریزلیکله معامله ایدیورلردی: از جمله ایبانی Ibianny تامیله تخریب ایدلمشدی. مسلح اوله رق الده ایدیلن له رؤساسی همان قورشونه دیزیلیور و یاخود صلباً اعدام ایدیلیوردی. لیتوانیاده جنرال موراوییهف «اسیر آلمنه نک بیوده اولدینگی» بیان ایتمشدی.

بوشدتلر اوروپا افکار عمومیه سنی غلیانه کتیرمشدی. ۱۷ حزیران ۱۸۶۳ ده فرانسه، انکلتره و آوستریا، روسیه یه ویردکلری توطه ده ویانه معاهده سنک تطبیقنی و ۱ — عفو عمومی؛ ۲ — ملت ممثلی بر مجلسک تأسیسنی؛ ۳ — لهیلرک وظائف رسمیه یه تعیننی؛ ۴ — قتولیک مذهبی علیهنده کی تحدیداتک رفعنی؛ ۵ — لسان رسمی اوله رق یالکز له لسانک استعمالنی؛ ۶ — منتظم براخذ عسکر قانوننک تأسیسنی طلب ایدیورلردی. بومطالبات اوزمان روسیه نک رأس اداره سنده بولنان غورچاقوفک معهود نوط لریله رد ایدلمشدر.

بوعىسىيان لەھىستانە پىك بېھالىيە مال اولمش و استقلالنىك صوك آتارى دە بونىك
اوزرىنە رفع ايدىلىتىدۇ . لەھىستان ۱۸۶۶ دە اون ولايتە تفرىق ايدىلىش ، روس لسانى بىتون
اجراآت رسمىيەدە لە لسانى يرينە قائم اولمش ، وارشوو دارالفنونى بر روس دارالفنونە
تحويل ايدىلىش ، ابتدائى ، تالى ، على تحصيلنە غايە اولەرق لە ملىتىك اونوتدىرلىسى اساسى
وضع ايدىلىشى . لەھىستان كىندى مؤسسائى غائب ايتدىكى حالە روسىيەنىكى تاسىساتىندن دە
محروم براقلىدى .

لەھىستاندەكى بوعىسىيانلارە موازى اولەرق روسىيەدە غلىيان افكار تزايد ايدىيوردى .
روس دارالفنونلرى طلبەسى وارشوو وقايى سىنە دورىيەسى مناسبتىلە پىترسبورغدە نمايشلار
ترتيب ايدىرگن قازاندا ، عىسىيان ايدىن كويلى پىتروف شىرقە مىراسم روحانىيە اجرا ايدىليوردى .
حكومت طرفىندە دارالفنونلردە مصارف تحصيليە تزايد ايدىليور ، اجتماعلر ، طوپلى
كزىنتىلر ، مەرخىس انتخابى ، طلبە قونفرانسلىرى منع ايدىليوردى . بوانىادە موسقووا
وپىترسبورغ دارالفنونلرى سدايدىلدى وبرچوق توقىفات وقوع بولدى . اىمپراطورك اتلافى ايچون
برى ۱۸۶۶ دە پىترسبورغدە دىكرى پارسىدە وقوع بولان سۇ قصد افكارك نەدرجە حال
غلىاندا بولدىغى ارانە ايدىر . بوسۇقصدلر روسىيەدە يىكى بىرذھنىتىك ، نېھلىستى حرىكاتنىك
فەالىتە كىردىكى ارانە ايدىيوردى .

قرون وسطى وجدىدە تارىخى
مدرس معاونى

[مابعدى كلەك نىسخەدە]

يوسف بىجىت

